

Załącznik do Uchwały Nr V/.../11
Rady Gminy Sicienko
z dnia 27 kwietnia 2011 r.

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
DLA GMINY SICIENKO
NA LATA 2010 - 2032**

Spis treści

1	Przedmiot, cel i zakres opracowania	4
1.1	Realizowane zadania	4
1.2	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 maja 2002 roku	6
1.3	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	7
1.4	Zadania jednostek samorządu gminnego, właścicieli i zarządców nieruchomości wynikające z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” oraz innych aktów prawnych regulujących gospodarkę odpadami azbestowymi	7
1.4.1	Obowiązki samorządu gminnego	7
1.4.2	Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości, obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych oraz terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest	10
1.4.3	Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest	11
2	Obowiązujące akty prawne	13
3	Charakterystyka azbestu	16
3.1	Klasyfikacja azbestu	16
3.2	Zastosowanie azbestu	17
3.3	Szkodliwość azbestu	17
3.4	Wykaz kodów odpadów obejmujących materiały zawierające azbest	19
4	Diagnoza stanu dla Gminy Sicienko	20
4.1	Inwentaryzacja azbestu w gminie	20
4.2	Przewidywania dotyczące ilości powstających odpadów zawierających azbest w wyniku usuwania niniejszych wyrobów na lata 2010-2032	21
5	Finansowanie	23
5.1	Szacunkowy koszt usunięcia materiałów zawierających azbest w postaci płyt azbestowo – cementowych falistych i płaskich z terenu Gminy Sicienko	23
5.2	Szacunkowy koszt usunięcia materiałów zawierających azbest w postaci rur azbestowo – cementowych z terenu Gminy Sicienko	24
5.3	Istniejące formy finansowania	24
5.3.1	Finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz odpadów z terenu nieruchomości	26
5.3.2	Finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych oraz odpadów z terenu nieruchomości	27
5.4	Finansowanie działań związanych z demontażem, transportem oraz unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Sicienko	27
6	Działania prowadzone na terenie gminy	29
6.1	Działania związane z procesem inwentaryzacji	29

6.2 Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest	29
6.2.1 Demontaż	30
6.2.2 Transport	32
6.2.3 Składowanie	33
7 Konsultacje społeczne	34
7.1 Przebieg procesu ankietyzacji w gminie	34
7.2 Wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych	34
8 Wykaz firm posiadających decyzje na zbieranie odpadów zawierających azbest oraz upoważnionych do wykonywania prac demontażowych	36
9 Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest	39
10 Harmonogram usuwania wyrobów azbestowych	41
11 System monitoringu i oceny realizowanych celów	42
12 Podsumowanie	46

Spis tabel

1 Wykaz wartości dopuszczalnych stężeń pyłowych czynników zawierających azbest	19
2 Szacunkowe zestawienie ilości usuwanego azbestu na lata 2011-2032	22
3 Zestawienie podmiotów gospodarczych posiadających decyzję Starosty Bydgoskiego na prowadzenie działalności w zakresie demontażu i transportu odpadów zawierających azbest	36
4 Zestawienie składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest	39
5 Harmonogram rzeczowy na lata 2011 – 2032	41
6 Wskaźniki monitorowania Programu na terenie Gminy Sicienko	44

Spis rysunków

1 Schemat obowiązujący podczas prac demontażowych	31
2 Schemat obowiązujący podczas transportów odpadów zawierających azbest	32
3 Schemat przekazania odpadów zawierających azbest do składowania	33
4 Schemat obiegu dokumentów związanych z gospodarką odpadami azbestowymi	45

1 PRZEDMIOT, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Gmina Sicienko w sierpniu 2010 roku rozpoczęła proces inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, przystępując tym samym do realizacji zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku oraz jego aktualizacji - „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 lipca 2009 roku, będących jednocześnie podstawą prawną wykonania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032”. Opracowanie niniejszego programu zostanie sfinansowane przez Ministerstwo Gospodarki, w ramach konkursu ofert na realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Gmina Sicienko zakłada usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy do 2032 roku, a przez to minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu oraz likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

1.1 Realizowane zadania

Program usuwania azbestu dla Gminy Sicienko zakłada realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.
2. Edukację mieszkańców zarówno w zakresie szkodliwości azbestu, jak również w zakresie obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania.
3. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
4. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu oraz pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym oraz innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu.

5. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.
6. Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu gminy na realizację Programu.
7. Eliminowanie możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.
8. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.
9. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Celami dodatkowymi realizowanymi podczas wdrażania niniejszego Programu będą:

1. Oczyszczanie terenów gminy i innych terenów publicznych z odpadów azbestowych.
2. Eliminacja powstawania oraz likwidacja „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.
3. Bieżący monitoring usuwania azbestu ze szczególnym uwzględnieniem jego bezpiecznego demontażu i unieszkodliwiania oraz monitoring realizacji Programu.
4. Okresowe raportowanie realizacji Programu Radzie Gminy.

Przedsięwzięcie polegające na usuwaniu azbestu z Gminy Sicienko jest procesem długotrwałym, który wiąże się z szerokim zastosowaniem wyrobów zawierających azbest, jako pokryć dachowych. Z uwagi na fakt wysokich kosztów ich usunięcia i zastąpienia będą to działania kosztowne i długoterminowe.

Szacunkowy okres, jaki jest niezbędny do osiągnięcia tego celu wynosi około 25 lat, w związku z czym, wymagana jest odpowiednia strategia postępowania, która w możliwie krótkim czasie wpłynie na zwiększenie wydajności przedsięwzięcia jakim jest usunięcie azbestu z terenu gminy.

Gmina Sicienko przyjmuje strategię, w której szczególną uwagę zwracać będzie się na eliminację wyrobów zawierających azbest oraz ograniczanie powstawania dzikich składowisk odpadów azbestowych na terenie gminy. W pierwszej kolejności zdemontowane oraz unieszkodliwione zostaną wyroby zawierające azbest, których stan techniczny nie pozwala na dalsze użytkowanie – wyroby dla których podczas inwentaryzacji przyznano stopień I i II. Gmina będzie także kontynuować działania edukacyjno – informacyjne skierowane do mieszkańców gminy, w tym w szczególności do użytkowników wyrobów zawierających

azbest. Realizacja tych zadań będzie możliwa dzięki przyjętemu przez gminę systemowi monitoringu.

1.2 Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 maja 2002 roku

Celem programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski jest:

- ✓ spowodowanie oczyszczenia terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- ✓ wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- ✓ spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- ✓ stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Nadrzędnym celem Programu jest ograniczenie wzrastającej ilości zachorowań i zgonów w Polsce (analogicznie, jak w Europie), wywoływanych szkodliwością azbestu. Potrzeba ochrony zdrowia i życia ludności zasadnym czyni skierowanie środków z funduszy ekologicznych na wsparcie programu, według zasad obowiązujących aktualnie, a także tworzonych w przyszłości.

Niniejszy program zakłada ożywienie gospodarcze w dziedzinie budownictwa i produkcji materiałów budowlanych, z uwagi na fakt, iż około 85% azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych, a usunięcie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest działalnością remontowo – budowlaną.

Program ten w znacznej mierze będzie dofinansowany z budżetu państwa, z uwagi na fakt podniesienia rangi niniejszego programu oraz jego właściwego przedstawiania w mediach publicznych.

Sugeruje się również powstanie rynku usług kredytowo - bankowych do obsługi klientów z ofertami dla mniej zamożnych właścicieli obiektów budowlanych.

1.3 Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Niniejszy Program jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w przyjętym przez Radę Ministrów 14 maja 2002 roku „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Dodatkowo, w programie tym określono nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu, w tym priorytetowe zadania legislacyjne, uruchomienie wsparcia finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz usprawnienie systemu monitoringu jego realizacji. Zadania te mają na celu przyspieszenie tempa usuwania wyrobów zawierających azbest.

Dodatkowo Program ten zakłada, iż do roku 2012 powinna zostać zakończona rzetelna inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, z której dane zostaną wprowadzone do wojewódzkiej bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest (WBDA), dzięki czemu zostanie uruchomiony elektroniczny System Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Niniejszy program szczególny nacisk kładzie na edukację oraz zwiększenie finansowania działań w zakresie usuwania azbestu, z uwagi na fakt dotychczasowego niskiego tempa prac demontażowych i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.

1.4 Zadania jednostek samorządu gminnego, właścicieli i zarządców nieruchomości wynikające z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” oraz innych aktów prawnych regulujących gospodarkę odpadami azbestowymi

1.4.1 Obowiązki samorządu gminnego

- Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku skutecznego usuwania go przez właścicieli nieruchomości poprzez współpracę z lokalnymi mediami

Gminy zobowiązane są do informowania mieszkańców na temat negatywnych skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełnienia nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032 roku. Gminy mają także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te, wraz z formularzami dla mieszkańców powinny znaleźć się na stronie internetowej urzędu gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami.

- Przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz regionów występującego narażenia na ekspozycję azbestu

Proces inwentaryzacji daje możliwość oszacowania ilości azbestu, jaka znajduje się na terenie gminy, a co za tym idzie jest podstawą do planowania wydatków związanych z dofinansowaniem przez gminę usuwania wyrobów zawierających azbest.

Proces inwentaryzacji daje również możliwość kontaktu z mieszkańcami i ich edukację w zakresie postępowania z azbestem.

Dodatkowo dane inwentaryzacyjne powinny być udostępnione na wszystkich szczeblach administracji, co umożliwi skuteczną organizację działań bezpośrednio związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenów nieruchomości oraz pozyskiwania środków finansowych na ten cel. Przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 roku „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek wprowadzenia danych inwentaryzacyjnych do Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest (wojewódzka baza danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest - WBDA), jak również od roku 2013 aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz udostępnienie jej wyników w wyżej wymienionej bazie danych.

- Składanie okresowych raportów dla marszałka województwa

Do obowiązków wójta/burmistrza/prezydenta należy gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do

marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego, jakim jest baza azbestowa - www.bazaazbestowa.pl.

- Przygotowanie i aktualizacja programu usuwania azbestu
- Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska) podczas realizacji gminnych programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
- Uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami

Ze względu na niezadowalające tempo usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2002-2009, w przyjętym 14 lipca 2009 roku „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” na jednostki samorządu terytorialnego zostały naniesione dodatkowe zadania, do których zalicza się:

- ✓ zwiększenie aktywności jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia swoich mieszkańców w procesie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz poszukiwania środków finansowych na te działania,
- ✓ w przypadku budynków jednorodzinnych i gospodarskich, oraz odpadów z terenu nieruchomości - zapewnienie wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym oraz całkowite lub znaczne poniesienie kosztów transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, w takim stopniu, aby udział środków właścicieli nieruchomości był niewielki, z uwagi na fakt, iż ponoszą oni koszty nowego pokrycia dachowego,
- ✓ w przypadku dużych obiektów budowlanych – zorganizowanie akcji demontażu, oczyszczenia nieruchomości i wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym oraz aktualizacja gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- ✓ koordynowanie wsparcia finansowego usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych,
- ✓ wybór spełniających wymagania prawa przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie bezpiecznego usuwania azbestu, podczas koordynowania usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych.

1.4.2 Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości, obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych oraz terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest

- Usunięcie wyrobów zawierających azbest do roku 2032

Właściciele nieruchomości są podmiotami odpowiedzialnymi za usunięcie wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych, mieszkalnych, gospodarskich, dużych obiektów budowlanych, obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych czy terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest. Są oni również odpowiedzialni za oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest. Zadanie to powinno zostać wykonane w terminie do roku 2032.

Prace związane z demontażem, transportem oraz unieszkodliwianiem powinny być prowadzone przez wyspecjalizowane firmy, posiadające odpowiednie przeszkolenie.

- Nadzór nad wyrobami zawierającymi azbest

Do obowiązków właścicieli, zarządców i użytkowników nieruchomości należy sprawowanie nadzoru nad wyrobami zawierającymi azbest znajdującymi się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest, znajdujących się na terenie lub obiekcie przez nich administrowanym bądź zamieszkiwanym.

- Przeprowadzanie przeglądu technicznego

Właściciele nieruchomości powinni posiadać informacje w postaci wypełnionych arkuszy „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (Dz. U. nr 71, poz. 649). Niniejsza ocena może być wykonana przez właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcę nieruchomości, a fakt jej przeprowadzenia powinien być udokumentowany i odnotowany w książce obiektu budowlanego.

Po przeprowadzeniu oceny właściciel jest zobowiązany do przekazania kopii niniejszej oceny do właściwego organu nadzoru budowlanego w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny. Na tej podstawie sporządza się zbiorczy wykaz obiektów zawierających azbest, wg trzech grup pilności, w zależności od stopnia zagrożenia.

- Usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia.
- Sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest.
- Przegląd i oznakowanie w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest.
- Sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury i na tej podstawie sporządzenie i przedłożenie przez właściciela, zarządcę lub użytkownika dla wojewody lub wójta/burmistrza/prezydenta miasta w przypadku osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami, corocznej aktualizacji informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.
- Podjęcie decyzji o usuwaniu azbestu.
- Zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno - budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.
- Uzyskanie pozwolenia na budowę w celu usunięcia wyrobów azbestowych z obiektów wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z przepisami prawa budowlanego.
- Dokonanie wyboru wykonawcy prac prowadzącego zabezpieczenie wyrobów zawierających azbest, posiadającego decyzje na prowadzenie działalności w tym obszarze.
- Opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.
- Oznakowanie miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń, w których jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest.

1.4.3 Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest

- Posiadanie pozwolenia na prowadzenie działalności w obszarze gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami.

- Przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z tymi wyrobami.

- Opracowanie szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
 - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.

- Zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

- Złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

2 OBOWIĄZUJĄCE AKTY PRAWNE

Realizacja gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest jest oparta na przestrzeganiu przepisów prawa zapisanych w niżej wymienionych aktach:

- z dnia 22 stycznia 2010 r. – ustawa – o zmianie ustawy o odpadach i innych ustaw (Dz. U. 2010, Nr 28, poz. 145),
- z dnia 14 lipca 2009 r. – uchwała Rady Ministrów pt. "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032",
- z dnia 3 października 2008 r. – rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 Nr 199, poz.1227),
- z dnia 11 lutego 2008 r. - rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w przemyśle włókien sztucznych wiskozowych (Dz. U. 2008 nr 30, poz.177),
- z dnia 25 maja 2007 r. - rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 101 poz. 686),
- z dnia 14 lutego 2006 r. - rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wzoru dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30 poz. 213),
- z dnia 20 grudnia 2005 r. - rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. 2005 nr 260 poz. 2181),
- z dnia 14 października 2005 r. - rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005 nr 216 poz. 1824),
- z dnia 28 września 2005 r. - rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. nr 201 poz. 1674),
- z dnia 20 kwietnia 2005 r. - rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. nr 73 poz. 645, z późn. zm.),
- z dnia 1 grudnia 2004 r. – rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, z późn. zm.),
- z dnia 19 maja 2004 r. – rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie dopuszczenia do dnia 31 grudnia 2004 r. wyrobów zawierających włókna azbestowe do produkcji lub do wprowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2004 nr 131 poz. 1406),
- z dnia 2 kwietnia 2004 r. - rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71 poz. 649),
- z dnia 23 października 2003 r. - rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki społecznej w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. 2003 nr 192 poz. 1876),
- z dnia 29 listopada 2002 r. – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2002 nr 217, poz. 1833 z późn. zm.),
- z dnia 28 października 2002 r. – ustawa o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2002 nr 199, poz. 1671 z późn. zm.),

- z dnia 9 października 2002 r. - rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególnie zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175 poz. 1439),
- z dnia 26 czerwca 2002 r. - rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie dziennika budowy, montażu, bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 236 poz. 1986),
- z dnia 14 maja 2002 r. – uchwała Rady Ministrów pt. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- z dnia 27 września 2001 r. – rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2001 nr 112, poz. 1206),
- z dnia 27 lipca 2001 r. – ustawa o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 2001 nr 100, poz. 1085),
- z dnia 27 kwietnia 2001 r. – ustawa o odpadach (Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 z późn. zmianami),
- z dnia 27 kwietnia 2001 r. – ustawa - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zmianami),
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny (z 1998 r. Dz. U. Nr 44, poz. 268, z 1999 r. Nr 25, poz. 222, z 2000 r. Nr 15, poz. 188, z 2001 r. Nr 10, poz. 77 i z 2002 r. Nr 1, poz. 11),
- z dnia 2 kwietnia 1998 r. – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 45, poz. 280),
- z dnia 11 września 1996 r. – rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (Dz. U. Nr 121, poz. 571),
- z dnia 12 marca 1996 r. – zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231),
- z dnia 7 lipca 1994 r. – ustawa - Prawo budowlane (Dz. U. Nr 89, poz. 414, z późn. zm.).

Dodatkowo uwzględnia poniższe akty prawne na podstawie, których powstał „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, a wśród nich:

- przyjętą przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucję z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której Rada Ministrów została wezwana m.in. do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- ustawę z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z 1998 r., Nr 156, poz. 1018, z 2000 r. Nr 88, poz. 986, oraz z 2001 r. Nr 100, poz. 1085 i Nr 154, poz. 1793) oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy, oraz nowelizacja ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest z dnia 19 czerwca 1997r., szczególnie w zakresie:
 - ✓ udzielania zezwolenia, lub wprowadzenia innych wymagań kwalifikacyjnych dla firm, wykonujących prace polegające na naprawie, konserwacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – w zakresie udowodnienia odpowiedniego przeszkolenia pracowników, posiadania wymaganego wyposażenia technicznego oraz stosowania technologii prac, właściwej dla ochrony pracowników i środowiska przed szkodliwością azbestu,

- ✓ wprowadzenia – dla właścicieli obiektów zawierających azbest – odpowiedzialności administracyjnej, za nieprzestrzeganie przepisów prawa, dotyczących ochrony przed szkodliwością azbestu,
- ✓ stopniowej likwidacji nadmiernego i niekontrolowanego importu wyrobów zawierających azbest, a także przestrzegania przy stosowaniu takich wyrobów stosownych procedur postępowania.
- nowelizację rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. w sprawie bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895), szczególnie w zakresie zmian wynikających z nowelizacji odpowiednich ustaw jak wyżej oraz innych wniosków, zawartych w niniejszym opracowaniu, w tym wdrożenie przyjętych procedur postępowania.

3 CHARAKTERYSTYKA AZBESTU

3.1 Klasyfikacja azbestu

Klasyfikację wyrobów zawierających azbest wykonuje się w oparciu o trzy kryteria: 1) zawartość azbestu, 2) stosowane spoiwo oraz 3) gęstość objętościową wyrobu. Wyroby zawierające azbest dzielą się na dwie klasy:

- **Klasa I** – wyroby „miękkie” - o gęstości objętościowej mniejszej od 1000kg/m^3 , zawierające 20% - 100% azbestu.

Charakterystyka: są podatne na uszkodzenia mechaniczne, przez co uwalniają duże ilości włókien azbestowych do otoczenia.

Zastosowanie: w wyrobach tekstylnych w celach ochronnych oraz jako koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne.

- **Klasa II** – wyroby „twarde” - o gęstości objętościowej powyżej 1000kg/m^3 .

Charakterystyka: zawartość azbestu poniżej 20%; włókna są ze sobą mocno związane, więc w przypadku mechanicznego uszkodzenia emisja azbestu do otoczenia jest niewielka; zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi stwarza obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych.

Zastosowanie: płyty azbestowo - cementowe faliste i płyty azbestowo - cementowe płaskie stosowane jako pokrycia dachowe oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje i izolacje w budownictwie; w mniejszych ilościach produkowane i stosowane były rury azbestowo - cementowe służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypowe.

3.2 Zastosowanie azbestu

Poprzez pojęcie azbestu rozumie się ogół minerałów krzemianowych tworzących włókna. Ze względu na swoje zalety, takie jak odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, substancji żrących, a także elastyczność stosowany był szeroko od ponad 100 lat w około 3 tys. wyrobów przemysłowych.

Służył on m.in. do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych, elewacyjnych oraz rur. Trwałość płyt azbestowo - cementowych szacuje się na 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy.

W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji:

- ✓ pokryć dachowych,
- ✓ płyt elewacyjnych i balkonowych,
- ✓ rur do wykonywania instalacji,
- ✓ sprzęgieł i hamulców do wind,
- ✓ różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła,
- ✓ przewodów centralnego ogrzewania,
- ✓ ognioodpornych koców azbestowych.

Dziś produkcja oraz stosowanie azbestu zostały zakazane, co reguluje Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z dnia 28 sierpnia 1997 r. z póź. zm.).

Szacuje się, iż na terenie Polski znajduje się ponad 15,5 miliona ton wyrobów zawierających azbest.

Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają powinny zostać usunięte ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku.

3.3 Szkodliwość azbestu

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu, do czego dochodzi w wyniku korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.).

Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest związana ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego, co zależy od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien, przy czym szczególne znaczenie ma średnica

poszczególnych włókien. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 μm stanowią największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego, gdyż przenoszone są łatwiej i odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych – są to włókna respirabilne, które z powietrzem dostają się do pęcherzyków płucnych. Natomiast włókna grube, charakteryzujące się średnicą powyżej 5 μm , zatrzymują się w górnej części układu oddechowego.

Aktualnie wszystkie typy azbestu należy traktować jako powodujące takie samo ryzyko raka płuc.

Patologicznymi zmianami powstałymi na skutek działania azbestu są azbestozy, czyli pylice azbestowe, zmiany opłucnowe, rak płuc oraz międzybłoniaki, a czynnikami wpływającymi na ich typ i występowanie są wymiary oraz stężenie włókien, jak również czas trwania narażenia. Sugeruje się także wpływ azbestu na przebieg takich chorób jak nowotwory krtani, żołądka, jelit, trzustki i jajników. Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak również osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych.

Obecnie azbest jest zagrożeniem głównie dla pracowników zajmujących się demontażem materiałów zawierających azbest, w związku z powyższym istotne znaczenie ma zasada obniżenia emisji pylenia przez nawilżanie wyrobu przed, oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się narzędziami napędzanymi elektrycznie takimi jak piły, wiertarki, wyzwalającymi znaczną emisję, ale narzędziami ręcznymi - najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych do obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu.

Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko choroby, która może ujawnić się nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym.

W poniższej tabeli przedstawiono wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłowych czynników zawierających azbest, szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (na podst. *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy; Dz. U. Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.*).

Tabela 1. Wykaz wartości dopuszczalnych stężeń pyłowych czynników zawierających azbest

Lp.	Nazwa i nr CAS ⁴ czynnika szkodliwego dla zdrowia	Najwyższe dopuszczalne stężenia		
		mg/m ³	włókien w cm ³	
1.	Pyły zawierające azbest (jeden lub więcej rodzajów azbestu wymienionych poniżej):			
	<ul style="list-style-type: none"> • Aktynolit [77536-66-4] • Antofilit [77536-67-5] • Chryzotyl [12001-29-5] • Grueneryt (amozyt) [12171-73-5] • Krokydolit [12001-28-4] • Tremolit [77536-68-6] 			
	- pył całkowity ¹		0,5	-
	- włókna respirabilne ³		-	0,1
2.	Pyły talku i talku zawierającego włókna mineralne (w tym azbest): [14807-96-6]			
	a) talk zawierający włókna mineralne (w tym azbest):			
	- pył całkowity ¹		1	-
	- włókna respirabilne ³		-	0,5

¹Pył całkowity – zbiór wszystkich cząstek otoczonych powietrzem w określonej objętości powietrza

²Pył respirabilny – zbiór cząstek przechodzących przez selektor wstępny o charakterystyce przepuszczalności wg wymiarów cząstek opisanej logarytmicznie – normalną funkcją prawdopodobieństwa ze średnią wartością średnicy aerodynamicznej $3,5 \pm 0,3 \mu\text{m}$ i z geometrycznym odchyleniem standardowym $1,5 \pm 0,1$.

³Włókna respirabilne - włókna o długości powyżej $5 \mu\text{m}$ o maksymalnej średnicy poniżej $3 \mu\text{m}$ i o stosunku długości do średnicy > 3 .

⁴CAS (Chemical Abstracts Service Registry Number) jest oznaczeniem numerycznym substancji pozwalającym jednoznacznie zidentyfikować substancję chemiczną.

3.4 Wykaz kodów odpadów obejmujących materiały zawierające azbest

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie katalogu odpadów z dnia 27 września 2001 wśród odpadów zawierających azbest na terenie gminy mogą wystąpić następujące rodzaje odpadów o kodach:

15 02 02 Sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi,

17 01 06 Zmieszane lub wysegregowane odpady betonu, gruzu ceglanego zawierające substancje niebezpieczne,

17 06 01 Materiały izolacyjne zawierające azbest,

17 06 03 Inne materiały izolacyjne zawierające substancje niebezpieczne,

17 06 04 Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03,

17 06 05 Materiały konstrukcyjne zawierające azbest,

17 09 03 Inne odpady z budowy, remontów i demontażu zawierające substancje niebezpieczne.

4 DIAGNOZA STANU DLA GMINY SICIENKO

Gmina Sicienko jest jedną z 92 gmin wiejskich należących administracyjnie do województwa kujawsko - pomorskiego oraz jedną z 6 gmin wiejskich należących do powiatu bydgoskiego. Gmina Sicienko leży na północny zachód od granic miasta Bydgoszczy. W skład gminy wchodzi 39 miejscowości i 20 sołectw.

Obszar Gminy Sicienko zajmuje powierzchnię ponad 17 946 ha, z czego 10 958 ha stanowią grunty orne, 274 ha sady, 1 397 ha łąki i pastwiska, 3 584 ha lasy i grunty leśne oraz 1 733 ha pozostałe grunty. Gminę Sicienko zamieszkuje 9 177 mieszkańców – dane na dzień 31 grudnia 2009 roku (wg danych zamieszczonych w biuletynie informacji publicznej).

Gmina posiada bardzo dobry układ komunikacyjny. Przez jej teren przebiega droga krajowa: Warszawa – Toruń – Piła – Szczecin, stanowiąca odcinek obwodnicy miasta Bydgoszczy, droga Bydgoszcz – Koronowo – Koszalin, dwie drogi regionalne oraz zelektryfikowany trakt kolejowy Bydgoszcz – Piła.

4.1 Inwentaryzacja azbestu w gminie

Szczegółowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest została przeprowadzona w sierpniu 2010 roku, przez pracowników firmy J.W.W. Triland Sp. z o.o. i polegała na szczegółowej lustracji budynków znajdujących się w poszczególnych miejscowościach na terenie Gminy Sicienko, a następnie na naniesieniu na mapach topograficznych miejsc oraz nieruchomości, na terenie których zostało stwierdzone występowanie azbestu, z uwzględnieniem podziału na budynki mieszkalne, gospodarcze, inwentarskie i inne (publiczne, prywatne itp.).

Inwentaryzacja przeprowadzona na terenie Gminy Sicienko, została szczegółowo opisana w dokumencie „Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Sicienko”, stanowiącym załącznik do niniejszego Programu.

Dane pochodzące z inwentaryzacji zostaną zamieszczone w „Bazie wyrobów i odpadów zawierających azbest”. Niniejsza baza jest narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest z terenu całego kraju. System ten jest na bieżąco aktualizowany, zgodnie z zapotrzebowaniem w tej kwestii. Dodatkowo w bazie azbestowej zawarte są szczegółowe informacje dotyczące finansowania oraz postępowania z azbestem.

4.2 Przewidywania dotyczące ilości powstających odpadów zawierających azbest w wyniku usuwania niniejszych wyrobów na lata 2010-2032

Podczas przeprowadzania procesu inwentaryzacji, w oparciu o wypełniany arkusz „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, określano stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest (I, II lub III), zgodnie z *Ustawą Nr 71, poz. 649*. Przyznanie I stopnia pilności usunięcia oznacza, iż wyrób azbestowy jest w bardzo złym stanie technicznym i wymaga bezzwłocznej wymiany. Wyroby zawierające azbest, którym przyznano I stopień powinny zostać usunięte z terenu gminy w pierwszej kolejności, jako wyroby stanowiące największe zagrożenie dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców. Stan wyrobów zawierających azbest, dla których przyznano II stopień pilności określono jako średni, wymagający ponownego przeprowadzenia oceny stanu w ciągu roku. Dla wyrobów zawierających azbest, dla których przyznano III stopień pilności, określono stan jako dobry, wymagający ponownej oceny po 5 latach.

Dane pochodzące z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” wskazują, iż w województwie kujawsko - pomorskim ilość wyrobów azbestowo - cementowych (płyt falistych i płaskich oraz rur) wynosi ok. **791 640 Mg**.

Dane inwentaryzacyjne przeprowadzone na terenie Gminy Sicienko wskazują, iż wyroby zawierające azbest występują na terenie gminy w ilości **2 692,099 Mg**. Procentowy stosunek ilości pokryć zawierających azbest, dla Gminy Sicienko, w porównaniu z ilością, która występuje na obszarze całego województwa kujawsko - pomorskiego, wynosi ok 0,33%.

Dotychczas na terenie Gminy Sicienko nie prowadzono nadzoru nad działaniami związanymi z demontażem i unieszkodliwianiem materiałów zawierających azbest. Od roku 2010 Gmina Sicienko przystępuje do realizacji gminnego programu usuwania azbestu, jakim jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032”, którego obowiązek przygotowania i przestrzegania wynika z zapisów krajowych planów usuwania azbestu – „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” oraz „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Na podstawie danych zebranych podczas procesu inwentaryzacji, jak również w oparciu o wyliczenia przedstawione w „Programie usuwania azbestu i wyrobów

zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” oraz na podstawie danych zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, sporządzono szacunki dotyczące ilości odpadów zawierających azbest, jakie powstaną na terenie gminy w latach 2011 - 2032.

Tabela 2. Szacunkowe zestawienie ilości usuwanego azbestu na lata 2011-2032

Przedziały czasowe	Zakładana ilość powstających odpadów zawierających azbest w Mg
2011-2015	753,787 (28%)
2016-2022	942,235 (35%)
2023-2032	996,077 (37%)

Opracowanie na podstawie „Planu usuwania azbestu i innych wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” oraz danych pochodzących z procesu inwentaryzacji.

Dotychczasowe wyniki dotyczące ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest przedstawione w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, wskazują na niezadawalające tempo usuwania tych wyrobów. W latach 2002-2008 usunięto zaledwie 1 mln Mg, w związku z czym 14,5 mln Mg wyrobów zawierających azbest pozostaje do usunięcia w latach 2009-2032.

Gmina zakłada usunięcie w pierwszej kolejności wyrobów zawierających azbest, dla których podczas inwentaryzacji przyznano I i II stopień – zgodnie z arkuszem „Oceny stanu i możliwości dalszego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. W następnej kolejności będą usuwane wyroby zawierające azbest, dla których przyznano III stopień pilności.

Gmina Sicienko dzięki planowanym działaniom edukacyjnym oraz pomocy w uzyskiwaniu dotacji na demontaż, transport oraz unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, będzie zachęcać mieszkańców gminy do składania corocznych informacji na temat stanu technicznego wyrobów zawierających azbest do Urzędu Gminy (zgodnie z rozporządzeniem z dnia 23 października 2003 r. - Dz. U. 2003 nr 192, poz. 1876).

Celem gminy jest zachęcanie mieszkańców i właścicieli budynków pokrytych płytami azbestowo – cementowymi do usuwania wyrobów zawierających azbest, w taki sposób, aby ilości pokryć dachowych podlegających demontażowi, transportowi i składowaniu, systematycznie i corocznie ulegała zwiększeniu.

5 FINANSOWANIE

5.1 Szacunkowy koszt usunięcia materiałów zawierających azbest w postaci płyt azbestowo – cementowych falistych i płaskich z terenu Gminy Sicienko

Koszty związane z usunięciem, transportem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest w postaci płyt azbestowo - cementowych falistych i płaskich, w zależności od firm, które prowadzą działalność w tym obszarze, wahają się w granicach 15-35 zł/m² netto (+ 7% VAT), czyli średnio 25 zł/m² netto. Koszt ten rozkłada się następująco (dla 25 zł/m²):

- ✓ cena demontażu, zapakowania płyt: **8 zł/m²**
- ✓ transport: **11 zł/m²**
- ✓ unieszkodliwianie na składowisku: **6 zł/m²**

Na podstawie tych danych, sporządzono szacunkową analizę kosztów usunięcia zinwentaryzowanych płyt zawierających azbest z terenu Gminy Sicienko, których ilość wynosi **208 609m²**:

1. Wariant najtańszy – dla 15 zł/m ² netto	~ 3.129.135,00 zł
2. Wariant średni – dla 25 zł/m ² netto	~ 5.215.225,00 zł
3. Wariant najdroższy – dla 35 zł/m ² netto	~ 7.301.315,00 zł

Różnice w kwotach zależą od stawek, jakie oferują specjalistyczne firmy zajmujące się demontażem i transportem materiałów zawierających azbest. Stawki oferowane przez firmy zależą od ilości azbestu, jaki jest usuwany (przy unieszkodliwianiu większej ilości azbestu możliwa jest negocjacja kosztów), jak również od wysokości budynku, gdyż przy wysokiej zabudowie koszt ten może być zwiększony o rozstawienie rusztowania. Niniejsza kwota zależy także od kwoty wynegocjowanej przez specjalistyczne firmy ze składowiskami niniejszych odpadów.

Podane powyżej ceny nie odbiegają od średnich krajowych i kształtują się na podobnym poziomie w innych gminach na terenie kraju.

5.2 Szacunkowy koszt usunięcia materiałów zawierających azbest w postaci rur azbestowo – cementowych z terenu Gminy Sicienko

Na terenie Gminy Sicienko zinwentaryzowano 9935 metrów bieżących (397,4 Mg) rur i złączy azbestowo – cementowych stosowanych w sieci wodociągowej.

Średni koszt usunięcia rur azbestowo cementowych wynosi 5 zł/kg (200 zł/mb) netto. Koszt netto usunięcia rur azbestowo cementowych zlokalizowanych na terenie Gminy Sicienko wyniesie ok. **1.987.000,00 zł**.

Według zapisów Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, nie ma dowodów świadczących o szkodliwości dla zdrowia po spożyciu azbestu w wodzie. Stanowisko to popierają również raport WHO oraz Państwowy Zakład Higieny. W związku z tym wymiana rur azbestowo - cementowych w instalacjach ziemnych powinna następować sukcesywnie, w miarę ich technicznego zużycia lub w przypadku woli wymiany na rury bezazbestowe. Podmiotem odpowiedzialnym za usunięcie rur azbestowo – cementowych i zastąpienie ich nowymi, bezpiecznymi dla zdrowia i środowiska rurami jest Gmina Sicienko, będąca właścicielem azbestowo – cementowych rur i złączy wodociągowych na terenie gminy.

5.3 Istniejące formy finansowania

Na podstawie zapisów zawartych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski” oraz w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, kosztami demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu są obciążeni ich właściciele.

Działania polegające na demontażu i transporcie wyrobów zawierających azbest mogą być przeprowadzane wyłącznie przez osoby i firmy posiadające odpowiednie przeszkolenie w tym zakresie.

W celu usprawnienia sposobu usuwania wyrobów zawierających azbest należy rozważyć możliwości korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania, które można podzielić na trzy grupy 1) publiczne – np. pochodzące z budżetu państwa, miasta lub gminy, jak również pozabudżetowych instytucji publicznych, 2) prywatne – np. z banków

komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych, 3) prywatno-publiczne – np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

W Polsce występują następujące formy finansowania inwestycji w zakresie usuwania azbestu:

- środki własne jednostek samorządowych,
- środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki,
- środki funduszy ochrony środowiska,
- środki pomocowe Unii Europejskiej – w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych,
- kredyty komercyjne lub kredyty preferencyjne z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- fundusze własne właścicieli obiektów budowlanych,
- środki własne inwestorów prywatnych.

Pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej na realizację przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest jest możliwe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego – działania 2.2 Gospodarka odpadami.

Beneficjentami działania 2.2. Gospodarka odpadami - mogą być jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz podmioty świadczące usługi zadań własnych. W ramach tego działania możliwe jest demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest. Formą wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie zaliczek i refundacji poniesionych wydatków.

W ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego możliwą formą wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie zaliczek (z wyłączeniem przedsiębiorstw) i refundacji.

Istotnym źródłem pozyskiwania przez jednostki samorządu terytorialnego środków finansowych na działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest są fundusze ochrony środowiska:

1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
2. Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W związku z likwidacją Powiatowych i Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej podniesiona została ranga Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ze środków których będą dofinansowywane działania związane z demontażem, transportem oraz unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest. Dofinansowanie przyznawane przez WFOŚiGW w Toruniu dotyczy udzielania dopłat do preferencyjnie oprocentowanych kredytów oferowanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. (oddział we Włocławku, Toruniu i Bydgoszczy). Kredyty preferencyjne z dopłatami do oprocentowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu są przeznaczone zarówno dla jednostek samorządu terytorialnego jak również podmiotów gospodarczych i osób fizycznych. W ramach linii nr 9 przedmiotem kredytowania objęte są inwestycje dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest, tj. wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych, a także budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych. Z kredytu mogą być finansowane nie tylko koszty demontażu, unieszkodliwienia ale również koszty zakupu i montażu nowego pokrycia dachu lub elewacji.

5.3.1 Finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz odpadów z terenu nieruchomości

Ze względu na niezadowalające tempo usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2002-2009, w przyjętym 14 lipca 2009 roku „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” na jednostki samorządu terytorialnego zostało naniesione zadanie zwiększenia wsparcia mieszkańców w procesie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz poszukiwania środków finansowych na te działania. Pomoc gminy w pozyskiwaniu dotacji dla właścicieli wyrobów zawierających azbest, ograniczy koszty przez nich poniesione na demontaż, transport oraz unieszkodliwianie azbestu. Działania te mogą skutkować większym zainteresowaniem mieszkańców wymianą wyrobów zawierających azbest na innymi, nieszkodliwymi dla środowiska i zdrowia wyrobami.

5.3.2 Finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych oraz odpadów z terenu nieruchomości

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” wskazuje, iż do obowiązków jednostek samorządu terytorialnego należy koordynacja wsparcia finansowego usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych.

Wsparcie z funduszy ochrony środowiska powinno być przeznaczone na dofinansowanie usługi polegającej na bezpiecznym usuwaniu wyrobów zawierających azbest, w tym kosztów demontażu, transportu i złożenia odpadów zawierających azbest na właściwym składowisku.

W miarę dostępności środków własnych lub środków otrzymanych z zewnętrznych źródeł finansowania, gmina będzie pomagać użytkownikom wyrobów zawierających azbest w organizowaniu akcji demontażu, oczyszczenia nieruchomości oraz wywozu odpadów zawierających azbest na składowiska odpadów lub w ich przetwarzaniu w urządzeniach przewoźnych.

5.4 Finansowanie działań związanych z demontażem, transportem oraz unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Sicienko

Dotychczas Gmina Sicienko nie współfinansowała działań związanych z usuwaniem azbestu. Z chwilą uchwalenia niniejszego Programu, gmina przystąpi do realizacji jego zapisów, w miarę pozyskiwanych środków finansowych na realizację jego celów.

Jedną z możliwości finansowania działań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest jest współfinansowanie tych działań ze środków własnych gminy. Niniejsza forma dofinansowania może polegać na wyznaczeniu kwoty, która będzie stanowiła dofinansowanie do demontażu, transportu oraz unieszkodliwiania 1m² pokryć dachowych zawierających azbest. Wysokość dofinansowania uwzględniająca możliwości finansowe gminy określana będzie Uchwałą Rady Gminy.

Kolejnym sposobem dofinansowania działań związanych z usuwaniem azbestu może być współfinansowanie tych działań zarówno ze środków własnych gminy, jak również ze środków publicznych uzyskanych z:

- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środków finansowych z Unii Europejskiej,
- środków z budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki,
- kredyty preferencyjne z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – Bank Ochrony Środowiska S.A.

6 DZIAŁANIA PROWADZONE NA TERENIE GMINY

6.1 Działania związane z procesem inwentaryzacji

Podczas procesu inwentaryzacji na terenie Gminy Sicienko przeprowadzono akcję edukacyjną skierowaną do użytkowników wyrobów zawierających azbest. Pracownicy firmy J.W.W. Triland Sp. z o.o. udzielali informacji na temat bezpiecznego i obowiązującego sposobu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Zgodnie z obowiązującym prawem demontaż oraz transport wyrobów zawierających azbest powinien być wykonywany przez specjalistyczne firmy (posiadające zatwierdzone plany gospodarki odpadami niebezpiecznymi). Mieszkańcy gminy zostali także poinformowani o sposobie oraz miejscach unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Proces inwentaryzacji został szczegółowo opisany w załączniku do niniejszego Programu – w dokumencie „Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Sicienko”.

6.2 Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

Gmina Sicienko zakłada realizację procesów demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z przedstawionymi poniżej schematami. Celem przedstawionych schematów jest ujednolicenie działań na terenie gminy w obszarach: bezpieczeństwa, demontażu, ewidencji, informacji, monitoringu, transportu i składowania wyrobów zawierających azbest. Ponadto prezentowane schematy demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu są czytelnym narzędziem dla realizacji zadań spoczywających na gminie.

W przypadku właścicieli nieruchomości, na terenie których znajdowały się wyroby zawierające azbest, Gmina Sicienko do roku 2032 za pośrednictwem specjalistycznej firmy posiadającej zatwierdzony plan gospodarki odpadami przez Starostę Bydgoskiego, odbierze i unieszkodliwi **2294,699 Mg** azbestu, zinwentaryzowanego jako pokrycia dachowe oraz elewacje budynków.

6.2.1 Demontaż

Pierwsza część poniższego schematu zawiera czynności związane z bezpieczeństwem, demontażem i monitoringiem usuwania pokryć dachowych zawierających azbest rozmieszczonych na terenie gminy.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów zawierających azbest można przystąpić po dokonaniu skutecznego zgłoszenia w organie administracji budowlanej lub uzyskaniu pozwolenia na budowę. Ponadto przedsiębiorca, który będzie prowadził prace zobowiązany jest zgłosić ten fakt do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego oraz Państwowej Inspekcji Pracy. Informacja ta powinna zawierać dane podmiotu realizującego demontaż pokrycia oraz termin realizacji prac.

Prace związane z demontażem powinny być przeprowadzane przez wyspecjalizowane firmy, posiadające zatwierdzony plan gospodarki odpadami przez Starostę Bydgoskiego, których wszyscy pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami, a także bezpieczeństwa i higieny niniejszych prac.

Wszelkie szkolenia dotyczące postępowania z odpadami zawierającymi azbest powinny być przeprowadzone zgodnie z przepisami odpowiedniego rozporządzenia Ministra Pracy, przez upoważnioną do takiej działalności instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest zobowiązany jest również do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Wykonawca jest odpowiedzialny za skompletowanie środków ochrony pracowników tj. odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach. Dodatkowo według obowiązującego prawa od wykonawców prac wymagane jest posiadanie odpowiedniego wyposażenia technicznego.

Podczas prowadzonych prac demontażowych, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest wykonawca prac zobowiązany jest do:

- ✓ izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie odpowiednich osłon,
- ✓ ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1m przy stosowaniu osłon,
- ✓ umieszczeniu tablic ostrzegawczych o treści:

"Uwaga! Zagrożenie azbestem. Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony."

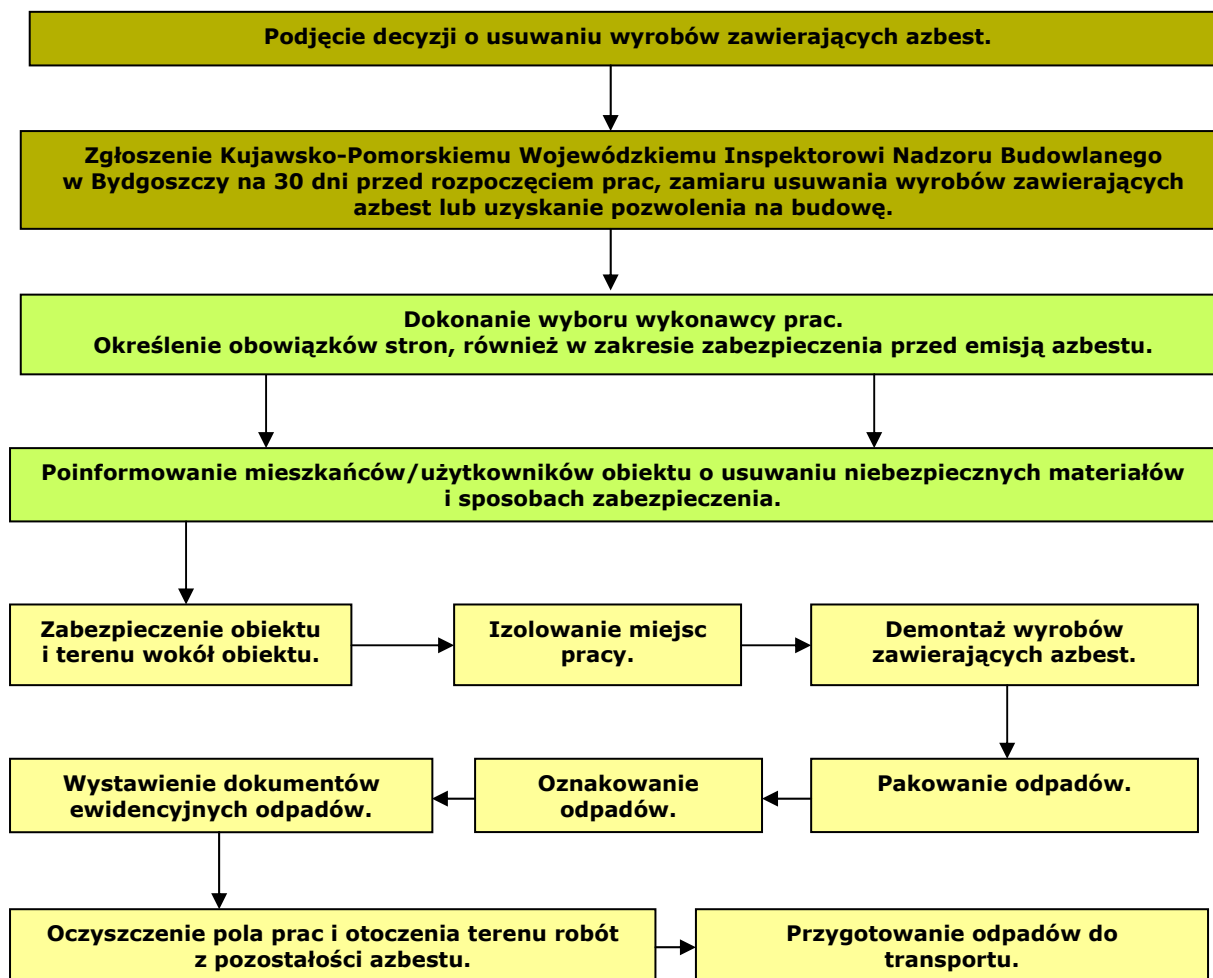
Prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi.

Miejsce i sposób tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy – po ich demontażu a przed transportem na składowisko powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób trzecich.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Poniżej przedstawiono schemat obowiązujący podczas prac demontażowych.

Rysunek 1. Schemat obowiązujący podczas prac demontażowych.

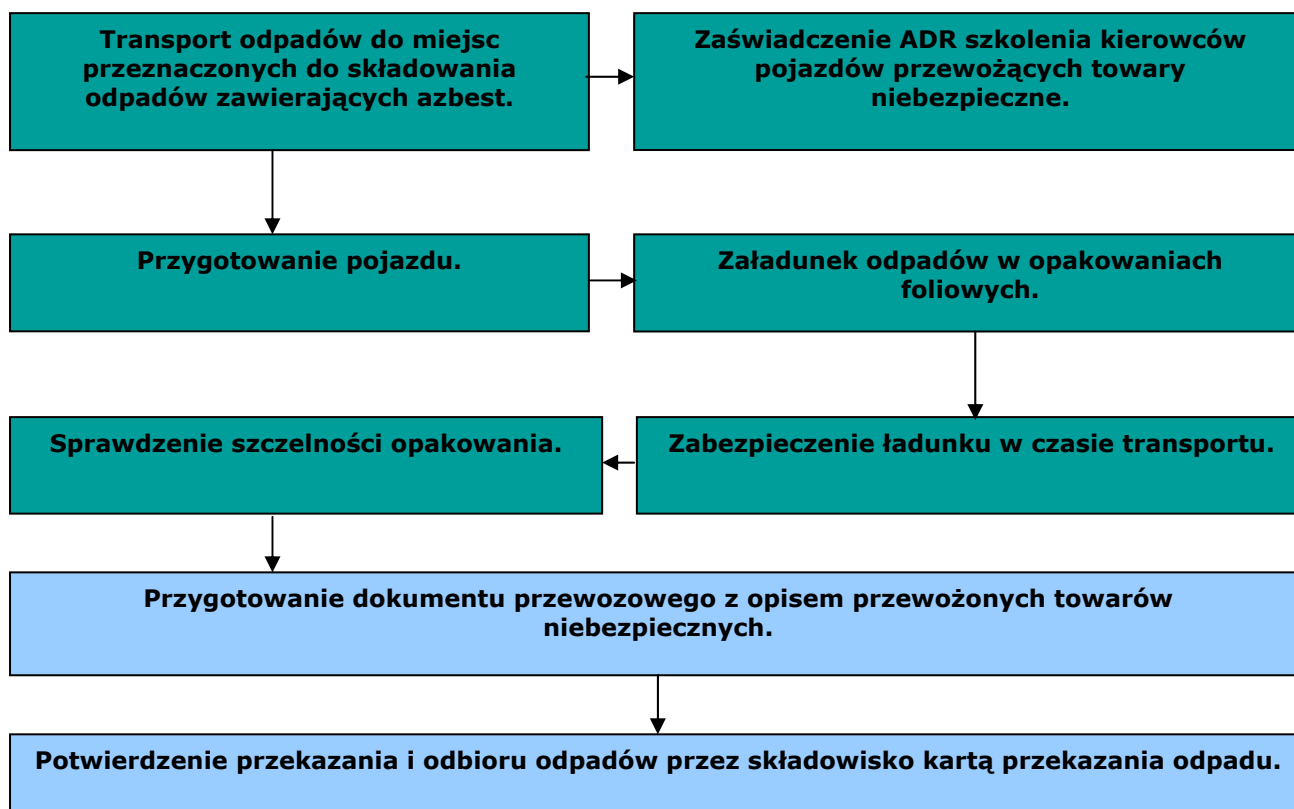
6.2.2 Transport

Drugą częścią schematu procesu usuwania azbestu jest transport. Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest wydawanego przez Starostę Bydgoskiego (do końca 2010) a następnie Marszałek Województwa Kujawsko - Pomorskiego.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne.

W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem. Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

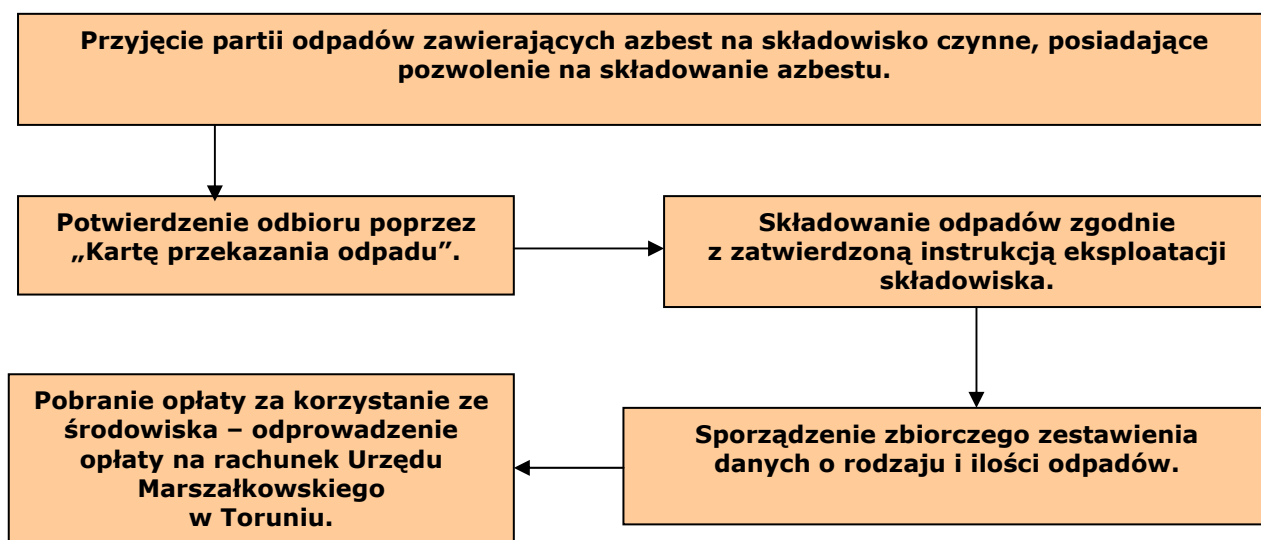

Rysunek 2. Schemat obowiązujący podczas transportów odpadów zawierających azbest.

6.2.3 Składowanie

Trzecia część schematu to przekazywanie zarządzającemu składowiskiem odpadów zawierających azbest. Działania te należy potwierdzić dokumentem - „Kartą przekazania odpadu”. Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest opłatę za korzystanie ze środowiska - składowanie.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, w taki sposób, aby uwzględnione zostało możliwie najwydajniejsze, racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Rysunek 3. Schemat przekazania odpadów zawierających azbest do składowania.

7 KONSULTACJE SPOŁECZNE

Podczas przeprowadzanego procesu inwentaryzacji oraz tworzenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032” zgodnie z *Ustawą o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 (Dz. U. Nr 199, poz.1227)*, przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami gminy w postaci ankiet.

7.1 Przebieg procesu ankietyzacji w gminie

Celem ankietyzacji była ocena stanu wiedzy mieszkańców na temat zagrożenia zdrowotnego ze strony azbestu oraz prawidłowego postępowania z materiałami zawierającymi azbest, jak również określenie dogodnych terminów usunięcia niniejszych wyrobów, wskazanych przez właścicieli nieruchomości, na terenie których zinwentaryzowano wyroby zawierające azbest.

Ankietyzacja została przeprowadzona w sierpniu 2010r. podczas procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko, przeprowadzanego przez pracowników firmy J.W.W. Triland.

Ankietyzacja objęła ok. 30% mieszkańców zamieszkujących nieruchomości, na terenie, których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest a przyjęty sposób ankietyzacji polegał na krótkiej rozmowie i wypełnieniu ankiety składającej się z trzech pytań. Ankietyzacja była przeprowadzona w sposób anonimowy wśród mieszkańców, którzy dobrowolnie zgodzili się na jej wypełnienie.

Wzór niniejszej ankiety został przedstawiony w załączniku do opracowania „Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Sicienko” – załącznik nr 2.

7.2 Wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych

Ankietyzacja przeprowadzona wśród mieszkańców Gminy Sicienko wskazuje na średni poziom wiedzy ludności na temat postępowania z azbestem. Większość spośród ankietowanych mieszkańców posiadała wiedzę o szkodliwości azbestu i jego negatywnych skutkach zdrowotnych. Spośród osób, które wypełniły ankietę, niewiele mieszkańców

posiadała wiedzę na temat prawidłowego sposobu postępowania z azbestem, czyli konieczności wykonania prac związanych z demontażem oraz transportem materiałów zawierających azbest (przez specjalistyczne firmy) oraz o środkach ostrożności, jakie należy podejmować podczas pracy z azbestem (odpowiednia odzież ochronna, zabezpieczenie terenu itp.).

Wypowiedzi mieszkańców Gminy Sicienka wskazują, iż dla większości z nich, koszty wymiany azbestowych pokryć dachowych są zbyt wysokie, aby zdecydowali się je usunąć w ciągu najbliższych kilku lat. Wielu spośród mieszkańców deklarowało chęć usunięcia azbestowych pokryć dachowych i zastąpienia ich nowymi, w przypadku możliwości dofinansowania tych działań.

Wyniki przeprowadzonej ankietyzacji wśród mieszkańców Gminy Sicienka wskazują na średni stan wiedzy mieszkańców na temat postępowania z azbestem, dlatego zaleca się kontynuowanie przez gminę działań edukacyjnych mających na celu podniesienie stanu wiedzy mieszkańców gminy.

8 WYKAZ FIRM POSIADAJĄCYCH DECYZJE NA ZBIERANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ UPOWAŻNIONYCH DO WYKONYWANIA PRAC DEMONTAŻOWYCH

Zadania dotyczące demontażu, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest mogą być realizowane wyłącznie przez firmy posiadające odpowiednie pozwolenia w niniejszym obszarze prowadzenia działalności tj. zatwierdzone przez Starostę Bydgoskiego. Dają one gwarancję prowadzenia prac w sposób bezpieczny, bez zagrożenia dla zdrowia mieszkańców i pracowników, jak również gwarancję oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego.

Lista podmiotów gospodarczych zajmujących się demontażem i transportem odpadów zawierających azbest, które zostały pozytywnie zaopiniowane przez Starostę Bydgoskiego, zostały zestawione w poniższej tabeli. Należy zaznaczyć, iż decyzje te są ważne do końca roku 2010, a o ich przedłużeniu należy ubiegać się u Marszałka Województwa.

Tabela 3. Zestawienie podmiotów gospodarczych posiadających decyzję Starosty Bydgoskiego na prowadzenie działalności w zakresie demontażu i transportu odpadów zawierających azbest

Lp.	Nazwa i adres firmy	Decyzja dotyczy wytwarzania odpadów zawierających azbest o kodach:
1.	Kazimierz Mackiewicz Firma Usługowo-Handlowa „WOD-PRZEM”, ul. Sokola 34, 87-100 Toruń OŚ.IV.7623/20/03	17 06 01*, 17 06 05*
2.	Janusz Brzuchalski, Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „TERMOEXPORT”, ul. Żurawia 24/7 Warszawa	17 01 06*, 17 06 01*, 17 06 05*
3.	T.K.J Matuszewski Sp. Jawna ul. Por. Krzycha 5, 86-300 Grudziądz	16 07 08*, 16 07 09*, 17 01 06*, 17 02 04*, 17 04 09*, 17 04 10*
4.	Pan Roman Kulik Centrum Gospodarki Odpadami Azbestu i Recyklingu „CARO” ul. Bohaterów Monte Casino 4/12 Zamość	17 01 06*, 17 06 01*, 17 06 05*
5.	Henryk Szpręgiel Zakład Usług Remontowo-Blacharsko-Isolacyjnych „TERMA” ul. Fordońska 246 G Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*
6.	„ALGADER HOFMAN” Sp. z o.o. ul. Wólczyńska 133/11 B Warszawa	15 02 02*, 17 06 01*, 17 06 05*
7.	Zbigniew Mazur Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „BETA” ul. Przy Stadionie 4 Inowrocław	17 06 01*, 17 06 05*
8.	Marcin Murzyn Zakład Usługowo – Handlowy „MAXMED” ul. Źródłana 4 Rumia	17 06 01*, 17 06 05*
9.	„NAFTOSERWIS” Sp. z o.o. Wola Rasztowska	17 06 01*, 17 06 05*
10.	„ALBEKO” Emilia Singer, Skrwilno	17 01 06*, 17 06 01*, 17 06 03*, 17 06 05*
11.	„R & M PLETTAC” Sp. z o.o. Ul. Kościuszki 19 Ostrzeszów	17 06 01*, 17 06 05*
12.	„Transport – Metalurgia” Sp. z o.o. ul. Reymonta 62 Radomsko	17 06 01*, 17 06 05*

13.	Karol Mejgier „MULTIPLAN” Wojnowo 35/11 Sicienka	17 06 01*, 17 06 05*
14.	Marek Lis Zakład Wielobranżowy Usługowo-Handlowy ul. Lawinowa 8/66 Bydgoszcz	17 06 01*
15.	Łukasz Ambrożkiewicz Firma Usługowo-Handlowa „EKOPOL” ul. Szkolna 24/6 Golub Dobrzyń	17 06 05*
16.	Waldemar Wojdon Zakład Remontowo – Budowlany ul. Okrężna 6 Koronowo	17 06 01*, 17 06 05*
17.	Zakład Gospodarki Komunalnej “GRONEKO” Mikorzyn 19, Lubanie	17 06 01*, 17 06 05*
18.	Monika Stolarz Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „PERFEKT” Ul. Suchostrzygi Dworzec 4, Tczew	17 01 06*, 17 06 01*, 17 06 05*
19.	Marek Majewski Zakład Usługowo, Blacharsko-Dekarski ul. Mochelska 11 Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*
20.	„SPE-BAU” Sp. z o.o. ul. Mielecka 21/1 Wrocław	17 06 01*, 17 06 05*
21.	Przedsiębiorstwo – Projektowo Wdrożeniowe AWAT Sp. z o.o. ul. Kaliskiego 9 Warszawa	17 06 01*, 17 06 05*
22.	LITHOPS Sp. z o.o. Zbrachlin 34 Pruszcz	17 06 01*, 17 06 05*
23.	PHU “EKO-FLORA” Sp. z o.o. Wielkie Rychnowo 92 Kowalewo Pomorskie	17 06 01*, 17 06 05*
24.	Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe - Adam Krupa ul. Chełmińska 77/2 Unisław	17 06 01*, 17 06 05*
25.	„GAJAWT” P.P.H.U. – Gabriel Rogut ul. Kopernika 56/60 Łódź	17 06 01*, 17 06 05*
26.	ECO-POL Sp. z o.o. ul. Dworcowa 9 Pruszcz	17 06 01*, 17 06 05*
27.	Zakładu Usługowo – Producyjnego „INSBUD” ul. Powstańców Wielkopolskich 1 Gniewkowo	17 06 01*, 17 06 05*
28.	Roman Brzycki „DACH-DOM” Ul. Łochowskiego 3/140 Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*
29.	„UDC” Zdzisław Torkowski Gzin Dolny 2 86-070 Dąbrowa Chełmińska	15 02 02*, 17 06 01*, 17 06 03*, 17 06 05*
31.	Mariusz Magrowski „DACH-BUD” Ul. Fordońska 463/3 Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*
32.	Tadeusz Radwan „KOMPLEKS-BUD” Srebrnica 2 Koronowo	15 02 02*, 17 06 01*, 17 06 05*
33.	Zakład Budowlano-Remontowy Ryszard Miszczak ul. Bukowej 2/2 Koronowo	15 02 02*, 17 06 01*, 17 06 05*
34.	KK-DACH Katarzyna Kowalska Ul. Szosa Kotomińska 7 Koronowo	17 06 01*
35.	AM Trans Progres Sp. z o.o. ul. Sarmacka 7 Poznań	17 01 06*, 17 06 01*, 17 06 03*, 17 06 05*
36.	„DUDIMAR” S. Dudek, K. Dudek s.c. ul. Katowicka 13 Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*
37.	GCB Metal – Produkt Sp. z o.o. ul. Srebrna 12 Bydgoszcz	15 02 02*, 17 06 01*, 17 06 05*
38.	„DACH i STYL” Piotr Barabasz Gorzeń 18 Potulice	17 06 01*, 17 06 05*
39.	„EUROPOL” ul. Spokojna 3 Pruszcz	17 06 01*, 17 06 05*
40.	Edmund Stokłosa "ESBUD" ul. Gościnną 21 A Toruń	17 06 01*, 17 06 05*
41.	RuBeCo Sp. z o.o. Ul. 18 stycznia 26 Brodnica	17 01 06*, 17 06 01*, 17 06 03*, 17 06 05*
42.	Kazimierz Cynarzewski "Eldach" ul. Chołonińskiego 1/17B Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*

43.	Jan Szewczyk DEK-BUD ul. Równa 11 86-050 Solec Kujawski	17 06 01*, 17 06 05*
44.	Mirosław Ruszkowski Firma Handlowo-Usługowa ul. Konopnickiej 45/3 Jastrów	17 06 01*, 17 06 05*
45.	KOM & BUD Jerzy Matusik, Mariusz Bartkowiak s.c. Ul. Komuny Paryskiej 3/5 Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*
46.	Firma Ogólnobudowlana „DAR-DACH” Dariusz Mizera Sukowy 31/5 Kruszwica	17 06 01*, 17 06 05*
47.	Paweł Skórcz Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „LIN-DACH” Wyrza 38 Mrocza	17 06 01*, 17 06 05*
48.	Krzysztof Polewczyński Ul. Wyzwolenia 5 Mrocza	17 06 01*, 17 06 05*
49.	Joachim Bloch ul. Pod Lasem 6, Żołędowo	17 06 01*, 17 06 05*
50.	Tadeusz Pruski Zakład Ogólno – Budowlany Ul. Garbary 8/7 Bydgoszcz	17 06 01*, 17 06 05*

Sporządzone na podstawie danych otrzymanych ze Starostwa Bydgoskiego oraz z Urzędu Gminy w Sicienku.

9 WYKAZ SKŁADOWISK PRZYJMUJĄCYCH ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST

Składowanie odpadów azbestowych powinno odbywać się w sposób uniemożliwiający ich negatywne oddziaływanie na środowisko. Na terenie kraju istnieje 29 składowisk przyjmujących odpady azbestowe (dane z dnia 1 stycznia 2010 roku), w tym 1 składowisko w województwie kujawsko - pomorskim.

Wg szacunków zamieszczonych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, w latach 2003-2032 na składowiskach zostanie zdeponowanych 15 mln Mg odpadów zawierających azbest. Planowana jest działalność 84 składowisk na odpady zawierające azbest, o powierzchni 1-5ha, zlokalizowanych na terenie całego kraju.

W poniższej tabeli przedstawiono składowiska przyjmujące azbest na terenie całego kraju.

Tabela 4. Zestawienie składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest

Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest				
Lp.	Województwo	Gmina	Miejscowość	Kody przyjmowanych odpadów
1	dolnośląskie	Trzebnica	Marcinowo	17 06 01, 17 06 04, 17 06 05
2	dolnośląskie	Wałbrzych	Wałbrzych	06 07 01, 06 13 04, 10 11 81, 10 13 09, 16 01 11, 16 02 12, 17 06 01, 17 06 05
3	dolnośląskie	Polkowice	Trzebcz	17 06 01, 17 06 05
4	kujawsko-pomorskie	Pruszcz	Małociechów	17 06 01, 17 06 05
5	lubelskie	Poniatowa	Poniatowa Wieś	16 02 12, 17 01 06, 17 06 01, 17 06 05
6	lubelskie	Gorzów Wielkopolski	Gorzów Wielkopolski - Chróścik	17 06 01, 17 06 05
7	lubelskie	Kraśnik	Kraśnik	06 07 01, 06 13 04, 10 11 81, 10 13 09, 15 01 11, 16 01 11, 16 02 12, 17 06 01, 17 06 05
8	lubelskie	Kraśnik	Kraśnik	17 06 01, 17 06 05
9	lubelskie	Chełm	Srebrzyszcze	17 06 01, 17 06 05
10	łódzkie	Radomski	Jadwinówki	17 06 01, 17 06 05
11	małopolskie	Bolesław (powiat olkuski)	Bolesław	17 06 01, 17 06 05
12	małopolskie	Tarnów	Tarnów	17 06 01, 17 06 05
13	mazowieckie	Sierpc	Rachocin	17 06 05
14	podkarpackie	Radymno	Młyny	17 06 01, 17 06 05
15	podkarpackie	Pysznica	Pysznica	17 06 01, 17 06 05
16	podlaskie	Miastkowo	Miastkowo	17 06 01
17	pomorskie	Słupsk	Bierkowo	06 13 04, 10 11 81, 10 13 09, 15 01 11, 16 01 11, 17 06 01, 17 06 05
18	pomorskie	Kwidzyn	Gilwa Mała	17 06 01, 17 06 05
19	śląskie	Knurów	Knurów	17 06 01, 17 06 05
20	śląskie	Jastrzębie-Zdrój	Jastrzębie-Zdrój	17 06 05

21	śląskie	Świętochłowice	Świętochłowice	17 06 01, 17 06 05
22	śląskie	Dąbrowa Górnicza	Dąbrowa Górnicza (Polskie Huty Stali)	17 06 01, 17 06 05
23	śląskie	Dąbrowa Górnicza	Dąbrowa Górnicza (Zakłady „Przyjaźń”)	17 06 01, 17 06 05
24	świętokrzyskie	Tuczepy	Dobrów	17 06 01, 17 06 05
25	warmińsko-mazurskie	Elbląg	Elbląg	17 06 01, 17 06 05
26	warmińsko-mazurskie	Zalewo	Pótwieś	17 06 01, 17 06 05
27	wielkopolskie	Konin	Konin	17 06 01, 17 06 05
28	zachodniopomorskie	Myślibórz	Dalsze	17 06 01, 17 06 04, 17 06 05
29	zachodniopomorskie	Sianów	Sianów	17 06 01, 17 06 05

Na podstawie danych zamieszczonych na stronie Bazy Azbestowej - http://www.bazaazbestowa.pl/index.php?option=com_wrapper&Itemid=27

10 HARMONOGRAM USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH

Na podstawie aktów prawnych regulujących gospodarkę odpadami azbestowymi oraz uwzględniając obowiązki prawne, jakie spoczywają na gminie, przygotowano następujący harmonogram na lata 2011-2032 dla Gminy Sicienko.

Tabela 5. Harmonogram rzeczowy na lata 2011 – 2032

Zadanie	Rola Samorządu Gminy	Termin realizacji
Edukacja mieszkańców gminy o szkodliwości azbestu i zasadach usuwania wyrobów zawierających azbest.	Prowadzenie akcji informacyjnej na temat postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobu ich usuwania, wpływu azbestu na organizm ludzki oraz możliwych form finansowania działań związanych z usuwaniem azbestu.	2011-2032
Szczegółowa inwentaryzacja azbestu i wyrobów zawierających azbest poprzez wypełnienie przez właścicieli/zarządców obiektów budowlanych arkuszy „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.	Określenie rozmieszczenia i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gminy oraz coroczne przekazywanie informacji do Marszałka.	raz w roku
Współfinansowanie przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia ilości azbestu na terenie gminy.	Pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu dotacji i pożyczek z zewnętrznych źródeł finansowania na inwestycje związane z usuwaniem azbestu.	2011-2032
Aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest.	Ścisła współpraca z wojewodą i nadzorem budowlanym.	2011-2032
Coroczne sprawozdanie z realizacji Programu przy uwzględnieniu podanych w Programie wskaźników monitorowania.	Sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań Programu na terenie gminy oraz ich przekazywanie do Marszałka.	2011-2032

Opracowanie na podstawie zbioru ustaw i rozporządzeń dotyczących azbestu oraz założeń niniejszego Programu.

11 SYSTEM MONITORINGU I OCENY REALIZOWANYCH CELÓW

Organem odpowiedzialnym za monitoring i koordynację realizacji Programu jest Minister Gospodarki, który powołuje:

1. Głównego Koordynatora, jako osobę odpowiedzialną za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw dotyczących uaktualnienia Programów;
2. Radę Programową, która działa, jako organ opiniotwórczo – doradczy Ministra Gospodarki, skupiając przedstawicieli wszystkich istotnych dla realizacji Programów organów, urzędów, instytucji i organizacji.

Wójt Gminy odpowiada za wdrożenie „Programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032” i jest zobowiązany do opracowania oraz wdrożenia systemu monitoringu.

W „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” monitorowanie procesu usuwania wyrobów zawierających azbest zostało określone, jako jeden z głównych priorytetów. W związku z powyższym, będą kontynuowane prace nad aktualizacją wojewódzkiej bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest (WBDA), jak również planowana jest jej modernizacja w celu wdrożenia Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest (ESIP), który umożliwi:

- ✓ ujednolicenie systemów monitoringu i połączenie ich w jeden wspólnie działający system,
- ✓ prezentację wyników inwentaryzacji ilości i przestrzennego rozmieszczenia azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- ✓ planowanie i wspomaganie logistyki usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- ✓ monitoring procesu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Dodatkowo system ten będzie umożliwiał wprowadzanie i weryfikowanie danych, jak również przetwarzanie i analizę w obrębie bazy danych. Podstawą systemu będzie wykorzystanie ortofotomapy, jako warstwy podkładowej oraz cyfrowej ewidencji gruntów

i budynków, dzięki czemu uzyska się odniesienie konkretnych budynków do danych adresowych. System ten zagwarantuje zgodny z kompetencjami przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi szczeblami administracji publicznej.

Monitorowanie realizacji Programu umożliwi ocenę prawidłowości i efektywności działań oraz w razie potrzeby elastyczne reagowanie na zmiany. System monitoringu oraz działania w ramach nadzoru i kontroli będą źródłem dodatkowych informacji o stanie gospodarki odpadami azbestowymi.

Zredagowane dane z bazy azbestowej stanowią jeden z podstawowych elementów monitoringu realizacji zadań objętych „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski ” oraz „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Interdyscyplinarność Programu powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- ✓ Centralnym – Rada Ministrów, Minister Gospodarki i w strukturze ministerstwa
Główny Koordynator Programu,
- ✓ Wojewódzkim – samorząd województwa,
- ✓ Lokalnym – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Osobą odpowiedzialną za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw w sprawie wdrażania Programu jest Główny Koordynator.

Nieodzownym elementem wspierającym założenia Programów będzie także współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytutami naukowymi oraz mediami.

Doskonałym narzędziem monitoringu ilości powstających odpadów azbestowych jest sporządzanie rocznych podsumowań, które należy przygotowywać uwzględniając zaproponowane poniżej wskaźniki monitorowania.

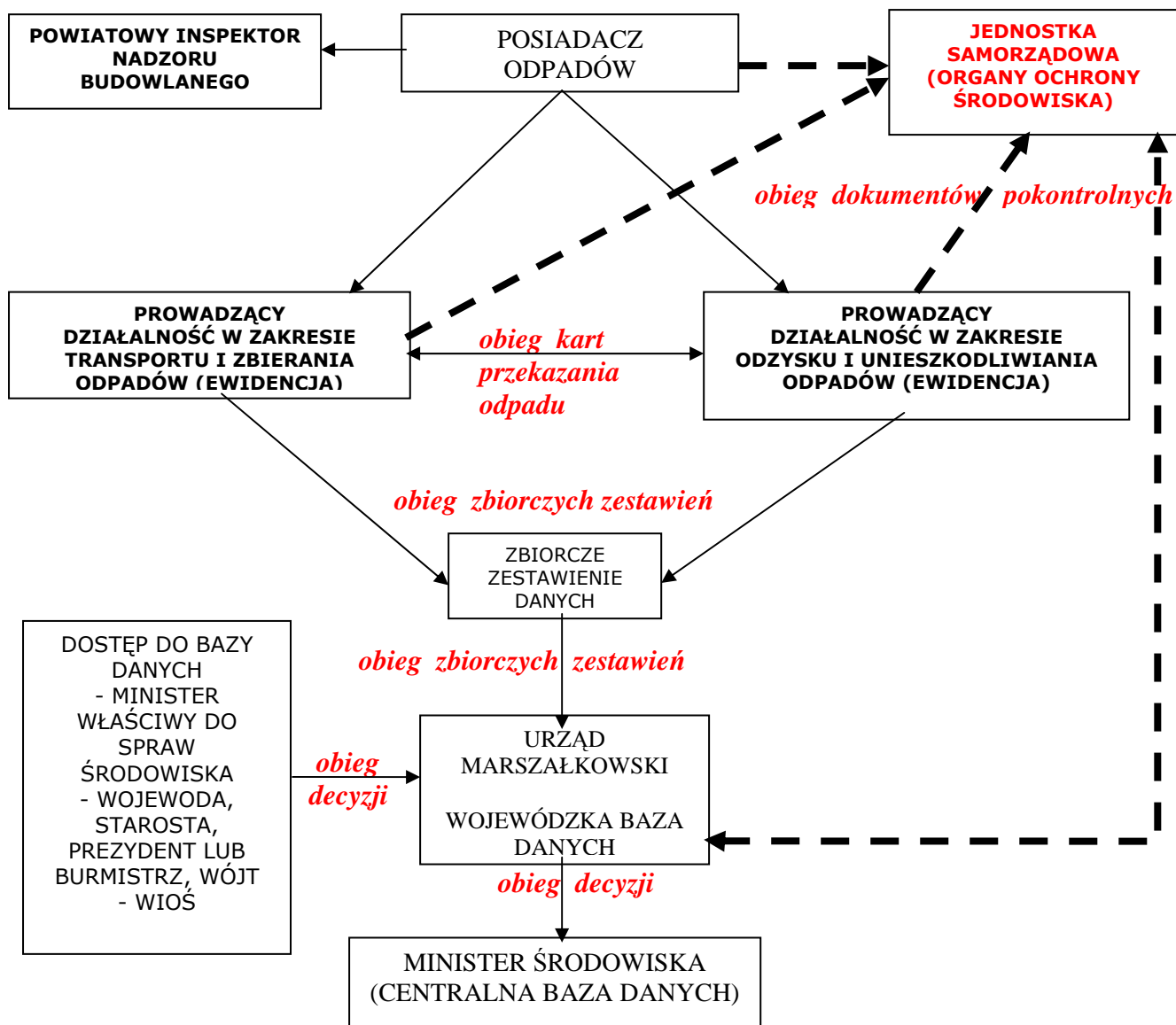
Poniżej zaproponowano listę wskaźników efektywności. W oparciu o ich analizę możliwa będzie ocena efektywności realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032”. Niniejsza lista wskaźników nie jest ostateczna i może ulec rozszerzeniu.

Tabela 6. Wskaźniki monitorowania Programu na terenie Gminy Sicienka

Lp.	Wskaźniki efektywności realizacji Programu	Jednostka
1.	Ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.	Mg/rok
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.	Mg/rok
3.	Stopień usunięcia wyrobów azbestowych.	%
4.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku.	%
5.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców.	Liczba/opis
6.	Ilość odpadów wytworzonych w sektorze gospodarczym - wymiana rur azbestowo – cementowych.	mb

Opracowanie na podstawie zbioru ustaw i rozporządzeń dotyczących azbestu.

Dodatkowym narzędziem monitoringu są dokumenty związane z gospodarką odpadami niebezpiecznymi, do jakich zaliczany jest azbest. Do dokumentów tych należą „karty przekazania odpadu”, „karty odbioru odpadu”, na podstawie których sporządza się „zbiorcze zestawienia ilości odpadów”. Dokumenty te są źródłem informacji umożliwiających koordynację procesu usuwania wyrobów zawierających azbest na poziomie lokalnym, wojewódzkim i centralnym. Poniżej przedstawiono schemat obiegu dokumentów związany z gospodarką odpadami azbestowymi.

Rysunek 4. Schemat obiegu dokumentów związanych z gospodarką odpadami azbestowymi

12 PODSUMOWANIE

Nadrzędnym celem "Programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032" jest likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko oraz wyeliminowanie ewentualnych szkodliwych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem. Osiągnięcie tego celu jest związane z bezpiecznym usunięciem wszystkich wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy. Niniejszy cel powinien zostać zrealizowany do roku 2032.

Dodatkowe korzyści wynikające w wprowadzenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032”:

- **korzyści społeczne**

- * przedłużenie okresu użytkowania obiektów budowlanych oraz uzyskanie lepszych parametrów eksploatacyjnych;
- * poprawa wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych;
- * wzrost atrakcyjności agroturystycznej terenów wiejskich;
- * wzrost atrakcyjności terenów oczyszczonych z azbestu dla inwestorów krajowych i zagranicznych.

- **korzyści ekologiczne**

- * stopniowe ograniczenie, a następnie całkowita eliminacja narażenia środowiska na azbest.

- **korzyści ekonomiczne**

- * przyrost wartości nieruchomości;
- * przyrost wartości gruntów;
- * poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych;
- * wzrost inwestycji;
- * wzrost dochodów budżetu państwa z podatku od działalności gospodarczej związanej z usuwaniem wyrobów zawierających azbest oraz zastosowania nowych materiałów;
- * zmniejszenie kosztów leczenia chorób azbestozależnych.

Przewiduje się, że realizacja „Programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sicienko na lata 2010-2032” będzie procesem długofalowym ograniczonym możliwościami finansowymi, zarówno ze strony samorządu jak i mieszkańców.

Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest jest przedsięwzięciem kosztownym, a całkowity koszt usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Sicienko szacowany jest na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji na kwotę **7.202.225,00 zł netto**, przy czym:

- koszt usunięcia płyt azbestowo – cementowych wyniesie średnio

5.215.225,00 zł netto;

- koszt usunięcia rur azbestowo – cementowych wyniesie

1.987.000,00 zł netto.

Z danych zebranych podczas przeprowadzania konsultacji społecznych wynika, iż większość właścicieli, których budynki pokryte są azbestem, nie dysponują funduszami umożliwiającymi przeprowadzenie procesu demontażu, transportu i unieszkodliwiania pokryć azbestowych oraz zakupu nowych pokryć dachowych. W związku z tym zaleca się taki dobór firm prowadzących działalność w zakresie demontażu i transportu, aby koszty związane z ich wynagrodzeniem były możliwie najbardziej zbliżone do wysokości dofinansowania, jakie pozyska gmina. Cel ten można osiągnąć poprzez zawarcie umowy na wyłączność, dzięki czemu możliwe jest negocjowanie cen z wykonawcą prac związanych z demontażem i transportem. Również ceny unieszkodliwiania podlegają negocjacom przy przekazywaniu dużych ilości odpadów zawierających azbest.

Gmina Sicienko przyjmuje, iż wszystkie wyroby zawierające azbest zostaną usunięte z terenu gminy do roku 2032.